

de ovend

Stellingwarfs tidschrift

22e jaorgaank no. 6
december 1994

Kolofon

De Ovend wodt uitgeven deur de Stichting Stellingwarver Schrieversronte, en komt zes keer in et jaor over de heerd bij de leden/ab. In dit blad verschienen bij'drengen op et terrein van de Stellingwarver schrieveri'je, taelkunde, volkskunde, geschiedenis en taelbeweginge.

Redakteur: Johan Veenstra.

Buro-redakteur: Pieter Jonker.

Zetwark: Trijnie Gibcus-Telkamp.

Omslag: Sietske A. Bloemhoff.

Drok: Van der Meer, Oosterwoolde.

Administraosie: Stichting Stellingwarver Schrieversronte,
Bongheer 1, 8431 GT Oosterwoolde,
Postbusse 138, 8430 AC Oosterwoolde.
Tillefoon: 05160-14533.

Lidm./Ab.: f 17,50 in et jaor.

Losse nommers: f 4,00.

ISSN 0166-7351.

D'r mag gien wark uut dit blad overneumen wodden zonder schriftelik goedvienen van de maeker(s).

In dit nummer:

Foto's: blz. 1, 8 Liwwadder Kraante.
blz. 12, 13 Jantina Vledder-Nijboer privé.

Tekenings: blz. 19 Dirk Kerst Koopmans.

Foto omslag: Vries, 22 feberwaori 1964,
Gooitske de Jong ridt tegen Grietje Oosterhof.

Inhoold

Henk Bloemhoff	
<i>Et Stellingwarfs Woordeboek</i>	3
<i>Krummelties</i>	6
Harmen Houtman	
<i>"Iene keer in de vuuf jaor de voeten wasken, dan kriej' iel op 'e hakken!"</i>	7
Klaas van der Weg	
<i>Daegelikse dinkies</i>	10
Jantina Vledder-Nijboer	
<i>Post uut Kolomna</i>	11
Benny Holtrop	
<i>Viktor</i>	14
Johan Veenstra	
<i>Is 't niet zo?</i>	17
Dirk Kerst Koopmans	
<i>Belevenissen van de Schilder van de Scheene</i>	18
Johan Veenstra	
<i>Rotary</i>	20
Jan E. Ennik	
<i>Appelsche in 1832</i>	21

Et Stellingwarfs Woordeboek

In de veurige *Ovend* mit ommedaenken veur et *Stellingwarfs Woordeboek* konnen jim lezen wat ik zegd hebbe bi'j et verschienen van diel 2 (F t/m K). Dat was in nommer 3 van dit jaor, et augustusnummer. Sund et verschienen van diel 2 op 25 juli leup et tal intekenings veur et woordeboek mooi deur, dat d'r bin op 't heden al meer as 400 exemplaoren de deure uut. Daor bin we vanzels bi'j de Stellingwarver Schrieversronte slim bliede mit. Mar ok zonder zokke plezierige kaanten lopt et wark an et woordeboek netuurlik gewoon mooi deur. D'r is ok weer een enquête naor alle meensken sturd, en die is ok al weer binnen. Mit ok now weer hattelike daank an iederiene.

vraogen

De uutwarking van et materiaol levert de hieltied nog wel weer ni'je, vaeke wat biezuudere vraogen op. De meersten van de lezers weten dat netuurlik al, en ok dat dat tot et aende van et projekt wel zo deurgaon zal. Hier volgen weer een stokmennig woorden of uitdrottungs daor ik graeg nog wat meer van weten wil. Graeg zol ik d'r dus reakties van lezers op kriegen, liefst schriftelik.

Om mitien mar te beginnen: een posien leden vreug ik naor *lokvene*, dat is neffens sommigen een bepaold soort vene mit plaanteresten die nog niet goed vergaon binnen. Dan kriej' losse, lichte turf. Mar now kreeg ik ok de opgaove *flokvene*. Dan zol et gaon om vene mit resten van et plaantien 'wollegras', temeensen, dat vaalt uut et Nederlaanse woord 'flok' of te leiden. Etzelde gelt zo ongeveer veur et woord *loklaoge* of *floklaoge* en *lokturf* of *flokturf*. Wie van jim mit zekerhied wet wat die woorden (mit *flok-* en/of *lok-*) vroeger in de eigen tael betekenden, zol me een plezier doen kunnen deur et even

op te geven. Dan dus gien rekening mit et Nederlaans hollen, mar mit wat et vroeger in et eigen Stellingwarfs betekende.

In welk dörp bruukten ze et woord *leverkruud* wel? Was et de bekende plaante of nog wat aandere? Wanneer wodt de uitdrottung *leven en laoten leven* veural bruukt? *Hi'j zit altied an de piepe te lobben* - waor kennen ze dat *lobben* in zoe'n verbaand nog? Een *lokke* brood - wat kan dat inhollen? Is et de *o* van *pot* of die van *dom*? *Lienies* is een bepaolde meetienhied, mar welk dörp kan d'r meer wat over vertellen as De Fochtel?

Op een karkhof liggen de doden en liegen de levenden - betekent die uitdrottung inderdaod: op et karkhof wodt roddeld over de overleden meensken? Wie kent et, uut welk plak? Aj' et kennen: welk soort balke in een schure kan zoal een *ligger* nuumd wodden? Wie kent *liezdem weer* en wat is et? *Leidse bodden*: om wat veur soort bodden gaot et, of kwammen ze allienig uut Leiden? Et *lebkeugien* was, et woord komt uut Wolvege, een speenvarken. Wie kent et woord nog en hoe wodde et percies zegd? Wie kent *Een hoolten Machiel*? Wat was et veur iene? Wie kent nog *Machiel betaelt wel* en wat wodde bedoeld? Wie kent *laampehaele* en wat was et? De *lokke* uut de klompe - wat kan et wezen; is et mit de *o* van *pot* of die van *dom*? Wat was een *lochtzak* en een *lochtzoeger*? Waor wodde een *lochtpompe* veur bruukt? Uut et materiaol van H.J. Das (van Berkoop/Noordwoolde) heb ik *Et wodt tied dat dat hokke es uut de voete komt* - wie kent et, en betekent et: dat dat hokke es bouwd wodt?

meetstok

In de veurige *Ovend* (nr. 5) ston een mooi stokkien over Schrieversronte-bestuurslid Ybe Duursma van Der Izzerd. De vraoge bi'j dat stokkien over de stok die hi'j in de

hanen het op 'e foto (blz. 15) het wel reakties opleverd, mar nog niet direkt zekerhied over *die* stok van *die speciaole ofmetings*. Et moet, zo heurden we uut de omgeving van Oosterwoolde (van de familie Schwarts en de heer Pieter Heida), wel haost een meetstok wezen die mit naeme bruukt wodde bi'j et toewiezen van percelen in et vene. Et woord *meetstok* zels wodt in dat verbaand bruukt, d'r is an now toe gien aandere naeme veur et locht kommen.

Mar neffens de heer Pieter Heida was een meetstok in et vene langer. Et vene veur de eigen huusbraand mos uutzet wodden. Die turf kreej' as een soort loon veur bepaolde warkzemheden. Pattikelieren weren vier keer 16 m² (van een bepaolde diepte) neudig, dan kwammen d'r zoe'n 12.000 turven uut. De meetstok daor et hier omme gong was vier meter laank en had een dwasstok an et aende. Daor koj'm makkelik mit plaetsen en oppakken. Bi'j et begin van et uut te meten terrein wodde een penne in de grond steuken, dan wodde de meetstok van vier meter op 'e grond of op et vene legd deur de iene persoon en ston de aander op et aende van die stok klaor om daor een spittien uut et vene (of et aander op te meten wark) te stikken. Van dat punt of wodde de meetstok dan weer-henne-legd en zo gongen beide mannen dan de lengte bepaolen. Ze hoefden dan niet weeromme te lopen.

Et wark van A. Kuperus

Bi'j niet zovule meensken meer zal bekend wezen dat d'r een inwoner van Steggerde west het die nogal wat an Stellingwarfs vaastelegd het en daor ok in schreven het, veer veurdat d'r van een Schrieversronte spraoke was. Dat was de schoelemeester Andries Kuperus (1867-1958), die behalven inkelde stokken in haandschrift (mit volkskundig en taelkundig interessaante netities; ze bin veur een pat in mien pattikelier bezit) ok stokken in de kraante hadde. Een pat van dat wark neem ik in et wordeboek op, onder de anduding: k: Ste. Ien kraantestok is in alle geval bi'j

sneupers nog wel bekend. Dat is 'Et boekeweiteverbouw veur zoe'n zeuventig jaor verleden in de Stellingwarven', mar veerder bin et warschienlik allienig nog inkelde snipsnaoren daor pattie nog heugenschop van hebben.

Nao overleg mit et Schrieversronte-bestuurslid Otto de Vent, die ok op et spoor van Kuperus kommen is, wol ik vraogen of d'r nog goenend binnen onder jim, lezers, die nog kraanteknipsels en zo van Kuperus hebben. Dat zol hiel mooi wezen, want et zol op 't heden tevule van De Vent en mi'j vargen om alle ooldere jaorgangen van verschillende kraanten uut te pluzen. Dat d'r toch et ien en aander wezen moet, daor bin we wel haost van overtuugd, zeker ok awwe et volgende uut een mooi genealogisch boekien over *Een kuipersfamilie in Steggerda* (deur H. Kuperus) in oons ommeaon laoten (blz. 75-76): 'Hierna zijn tot slot een paar stukjes proza opgenomen van Andries Kuperus (...) van wat voor hem in de regionale en provinciale pers is gepubliceerd (Stellingwerf Nieuws- en Advertentieblad, Heerenveensche Koerier, Leeuwarder Courant). Andries deed dat vaak in het Stellingwerfs (...). Zijn kolommen schreef hij tot op hoge leeftijd. De ondertekening bestond doorgaans uit een S (van Steggerda) en een K (van Kuperus). Reeds voor de eerste wereldoorlog verschenen zijn pennevruchten ('Een stukje dorpsleven' in het Zondagsblad van de Leeuwarder Courant d.d. 14 augustus 1913). Zijn ontboezemingen waren bij talrijke lezers en lezeressen zeer geliefd. (...) N.B.: Et aorige boekien over de familie Kuperus is van 1992 of in vier oplaogen verschenen (in eigen beheer bi'j de schriever, de heer H. Kuperus in Vleuten).

Dadde Nederlaanse Dialektedag

In et kommende jaor zal d'r weer een Nederlaanse dialektedag hullen wodden deur de Stichting Nederlandse Dialecten. Dat zal wezen op 25 meert in et perveensiehuus van Noord-Braobaant, uteraord in Den Bosch. Morgens bin d'r een tal

lezings, waaronder iene van de schriever Koos van Zomeren (over zien relaasie mit et dialekt) en de Vlaamse taelkundige Hugo Ryckeboer (over veraanderings in et dialekt). De middags is d'r een infermaosiemark over streektaelen uut alle regio's van et Nederlaanse taelgebied, een ofwisselend café-chantant en een riegel 'warkwinkels'. Bi'j dat laeste moej' je veurstellen dat d'r in kleindere groepen en in appatte ruimten praktische infermaosie geven wodt over de streektael op schoelen, over de vraoge hoe schrief ie et dialekt, dialekt en meziek en et maeken van woordeboeken (over et laeste onderwarp wodt infermaosie geven deur mien Vlaamse kollega dr. J. Van Keymeulen en mi'jzels, veural naor anleiding van de projekten die we elk uitvoeren).

Belangriek om hier te numen is ok dat d'r een biezunder boek prissentend wodden zal. Daor zal verslag in daon wodden van de veurnaemste risseltaoten van een enquête daor jim de veurbij'je zommer lichtkaans wel van lezen hebben in de dagblaeden. Tienduzend meensken uut hiel Nederlaand en Vlaanderen weg hebben die invuld en opstuurd. Dat zit zo: in 1895 is d'r deur et Aardrijkskundig Genootschap een uitvoerige enquête hullen, en die is, mit belangrieke anpassings, in 1994 opni'j daon, via de kraanten. Veur de verschillende regio's bin bepaolde meensken die vertrouwd binnen mit taelveraandering en de regionale taelen, anzocht om de vergelieking uut te voeren. Veur Drente en Stellingwarf heb ik zoks veur mien rekening neumen, en ik heb daor hulpe bi'j kregen van vri'jwilliger Janna Withaar uut Else veur de administratieve verwerking en veur bepaolde tellings. Aorig om hier nog even te numen is dat d'r in 1895 twie Stellingwarver plakken mitdaon hebben: Noordwoolde (invuld deur J.C. Pape) en Oosterwoolde (invuld deur IJ.W. Feikema).

Et tal dielnemers an de dag in Braobaant kan mit naeme wat et morgenpergramme angaot niet botte groot wezen (niet meer as 350). Dat daoromme lopen de opgifte meugelikheden in eerste instansie via de

tiedschriften van de streektaelverienings en zo. Meensken die dit lezen en heur opgeven willen kun een brief of een kaortien sturen naor drs. A. Dams, Loon 7, 5581 VH Waalre. Ze moe'n dan opgeven as ze van de 'koffie en lunch' gebruik maeken willen (de pries is ong. f 25,--), welke twie warkwinkels ze bi'j wezen willen en (evt.) hoevule exemplaoren ze van et ni'je boek hebben willen (dat kost die dag f 10,--, laeter f 25,--). Warschienlik begin feberwaori kriej' dan veerder bericht. Wie graeg et hiele pergramme en de ankondiging zien wil, wodt verzocht even schriftelik een kopie an te vraogen bi'j de Stellingwarver Schrieversronte, t.a.v. Henk Bloemhoff.

Krummelties

OLDEHOLTPADE

Donderdag 17 november wodde tiedens een slim genoeglike bi'jienkomst bi'j kefé Van der Meer in Hooltpae et eerste exemplaar van et boekien *Oldeholtpade* deur de schriever daorvan, Geert Lantinga, anbeuden an borgemeister Heite van West-Stellingwarf. Et gaot hierbi'j om de dadde, opni'j bewarkte, drok. Et boekien wodde uitgeven deur Plaetselik Belang van Hooltpae, telt 96 bladzieden en kost f 10,-.

Oldeholtpade is een alderaorigste beschrijving van et dörp Hooltpae mit tal van interessaante wetensweerdigheden. Zo beschrift Lantinga niet alliend de straoten en heur naemen, mar ok de buurtschoppen en een tal veldnaemen. Daornaost vien ie, en hoe zol et ok eers bi'j Lantinga, flink wat ere historische feiten, zoas bi'jglieks een verhael over de laeste wolf van West-Stellingwarf. Butendat bin d'r in de bundel prachtige oolde foto's van Hooltpae en omkrieten opneumen, die veur et grootste pat deur de schriever zels bi'j mekaander geerd binnen. Proficiat mit disse mooie bundel, Geert! (Sbl)

KURSUS STELLINGWARFS

Begin feberwaori 1995 gaot d'r weer een kursus Stellingwarfs veur beginners uut aende. Die zal bestaon uut tien lesaovens en hi'j wodt holen in de schoele van Berkoop. Op een dudelike en toegelieke speulse maniere wodt de kursisten leerd om et Stellingwarfs te schrieven. D'r komt ok wat infermaosie over de grammatika bi'j om de hoeke kieken, zoas et verkleinwoord en de zinsoddering. Daornaost wodt roem ommedaenken geven an de Stellingwarver schrieveri'je. Ok de eigen kreativiteit wodt niet vergeten: zo is d'r ruimte veur et kreatief schrieven in disse

kursus. Twie lesaovens bin hielemaole spendeerd an de geschiedenis van Stellingwarf. De lesaovens bin in de periode van 2 feberwaori tot en mit 6 april, op elke donderdagaovend, van 19.30 tot 21.30 ure. De kosten bin f 70,- (inklusief een uitgebreid kursusboek) en de serie lessen wodt op zaoterdag 8 april ofsleuten mit een klein examen.

Dat de kursus Stellingwarfs flink wat meensken anspreken kan, bliekt wel uut et feit dat in jannewaori anstaonde een kotte vervolgcursus holen wodt veur meensken die ien van de veurige jaoren de beginnerskursus al volgd hebben. Dan gaot et om de donderdagaovenden van 12, 19 en 26 jannewaori. De onderwarpen bin dan de Stellingwarver literatuur, et schrieven van et Stellingwarfs, de taelkunde van et Stellingwarfs en de Stellingwarver geschiedenis. De kursusleiding van beide kursussen bestaot in elk geval uut Zwaantje Kuiters-Keizer, Geert Lantinga en Henk Bloemhoff.

Anmeldings moe'n binnen wezen veur 15 december, bi'j de Stellingwarver Schrieversronte, Postbusse 138, 8430 AC Oosterwoolde, till. 05160-14533.

Et is wel zo dat de beginnerskursus allienig geven wodden kan, as d'r heur genoeg meensken opgeven. (Sbl)

"Iene keer in de vuuf jaor de voeten wasken, dan kriej' iel op 'e hakken!"

vraaggesprek mit oold kottebaene-riedster Gooitske de Jong

Binnen tien minuten ligt de taofel vol mit schriften, boeken en foto's. Et liekt d'r op as hadde Gooitske krek heur aktieve hadrieders-loopbaene aachter de rogge. Toch is et alweer zoe'n dattig jaor leden dat heur naeme in de winter haost elke dag in de kraante ston. *Gooitske de Jong versloeg Elske van Dam.* (kaampioenschap van de gemiente Et Vene, 4-2-1956) *Gooitske de Jong liet zich na de overwinning in Appelscha de snert goed smaken. Tweehonderd gulden in twee dagen.* (27-1-1961) *Atje Deelstra werd Gooitske de Jong in vijf uitputtende ritten de baas.* (9-2-1959) Heur naeme ston zels in de lanelike kraante *De Waarheid*, die ze van klaanten kreeg. Dat weren de klaanten van de winkel van heur vader en moeke in Schurege, et dörp an de Schoterlaansegweg waor ze opgruude. Ze woont now in Ni'jhooltwoolde.

As klein maegien ston ze al op 'e redens. Omdat mem zels niet mit kon vanwege de winkel, vreug ze iene uut de buurt om ze heur onder te bienen. Op 't aende van de weke wodde die dan wat uut de winkel in 't veuruutzicht steld. Aachter een stoel het ze nooit reden. Op heur vierde hadde ze de streek al onder de kni'je. Op 'e legere schoele ree ze iederiene d'r of. Een winnarsse, die van teveuren al bekend is, daor is vanzels niks an. Om ok een aander een kaans te geven, hullen ze dan mar een estefette. Gooitske wun et ok van de jongen. Op 't aende van zoe'n schaetsdag ree ze de vlogge 'Geert Spek' d'r nog even of.

Op heur zestiende moech ze naor de centraole training van de Nederlandse Bond voor Hardrijders Op de Schaats. Die training wodde daon deur trainer Gerrit

Witteveen in de Hepkeme-bossies in Et Vene. Daor kwam ze meer riedsters tegen. De kondisietrainings begonnen in september en eindigden begin maart. En dan mar hopen op een mooie winter d'r tussen. Ze mos vanzels thuus ok goed trainen. Dat dee ze aachter huus, lopende deur de Suurdreed en op een kokesmattien. Heur oolden hoefden heur nooit an te vieteren om dat te doen; ze hadde genoeg zelsdiscipline.

Over 't algehiel bezocht ze de wedstrieden mit de bus in et gezelschap van heur breur. Eerst mos ie je zels inschrieven. Aj' wat bekender weren, kreej' een uutneudiging van de organiserende verieninge. As maegien gong ze es een keer op 'e fiets naor Ni'jlaemer. Op 'e petgatten wodde daor een wedstried om gelosies reden. Ze raekte d'r krek veur de priesen of! De weg naor huus wodde deur die teleurstelling een aekelige tocht.

Van de eerste geldpriesen wodde een ni'jmesiene anschaft. Dat was een praktisch kedo en ze had ommes ni'jles. Een wedstried, waor alleman henne gong was die op 'e Jouwer. Daor kreej' in ieder geval een theebussien. De priesen bestonden uut medallies en een lauwerkranze. D'r bin een stokmennig wedstrieden die nog goed in heur geheugen opsleugen binnen. Die, waor ze vuuf keer tegen Atje Deelstra ree en et uiteindelik toch verleur. Iene in Noordwoolde, die deur de tillevisie rechtstreeks uutzunnen wodde. Dat was gien goeie premosie veur de hadriederi'je, vertelt Gooitske, d'r weren vusen tevule meensken op 'e baene. Een goeie start was daordeur niet meugelik en ok et uutrieden vul zwaor tegen.

Wat veur heur veerdere leven belangriek bleek, was de wedstried op 'e iesbaene van Berkoop. Op 'e daansaovend daornao

Foto boven:

1956: Vier hadriedsters van allure op 'e iesbaene van de Keuninklike iesclub Thialf in Et Vene. v.l.n.r. Annie van der Meer, Gooitske de Jong, Atje Deelstra en Martha Wieringa.

Foto onder:

1982: De plakboeken op 'e taofel. Dezelve vier vrouwluden haelen herinnerings op. v.l.n.r. Martha de Vries-Wieringa, Gooitske Oosterhof-de Jong, Atje Keulen-Deelstra en Annie van der Steeg-van der Meer.

leerde ze heur man Joop Oosterhof kennen. Hi'j vreug heur waor ze de volgende wedstried rieden mos en was daor doe ok. Bi'j et kaampioensfeest in Ni'jhooltpae van Grietje Oosterhof ree ze een stok mit him in de auto. Et was ok de jaordag van Joop, die een mooie fielse-taasje-kaorte van heur kreeg. Van 't iene kwam et aandere...

Op die gedaenkweerdige dag wodde Gooitske vierde op et Nederlaans Kaampioenschap in et Drentse Vries. Ze hadde op et twiede plak rekend, doe ze heur overwinnings bi'j mekeer telde. Mar disse keer gong et om de tiden! Ze was al drie keer kaampioen van de gemiente Et Vene west en iene keer reserve-kaampioen van Friesland. Bekende tegenstaanders uut die tied weren Martha Wieringa, Annie van der Meer, Harmke Peper, Hennie Wiersma, Elske van Dam, Jantje Venekamp-Tienkamp en Marijke Flisijn. In de eerste periode van heur schaetsloopbaene weren d'r geldpriezen. Die varieerden van 20 tot 100 gulden. Laeter wodden dat weerdebonnen in verbaand mit de belasting. Die kon ze thuis in de winkel mooi inleveren.

Gooitske ston bekend as dat "kleine zwatte maegien mit dat rooie truigien".

Die trui hadde heur beppe breided en die dreug ze altied. Jaoren dreug ze daor ok dezelve zwatte broek onder. Altied dezelve kleren, dat was een soortement van bi'jgeleuf van heur.

In de winter had ze 't drok in de weekaenden. Zaoterdagsmorgens naor de keunstiesbaene in Deventer, zundagsmorgens trainen in Et Vene, zundagsmiddags körfballen en aovens daansen. Maendags kon ze de trappe dan kwaollik opkommen om de striekplaanke op te haelen. De langebaene en de keunstiesbaene van Thialf kwammen krek wat te laete veur heur. Heur top lag rond de jaoren '60. Vaaste redens-slieper was de heer Bron, waor ze veur een deusien sigaretten as eerste an de beurt was. As ze niet op 't ies was, hulp ze thuis in de winkel van heur oolden. Ok maekte ze heur verdienstelik as pattekelier kraomverzorgster.

Een prachtig verhael speulde him of tiedens een boottocht bi'j gelegenhied van de trouweri'je van de Gieterse hadriedster Femmie Groen. Doe ze in een punter zat, sleug die omme. Gooitske en de eren raekten in heur goeie goed in 't waeter. Zodoende verleur ze een schoe, die heur laeter... over de post thuis sturd wodde. Ze hadde nooit mankementen an de voeten op heur hoolties mit klapkore. Heur vader zee: "Iene keer in de vuuf jaor hoef ie de voeten mar te wasken, dan krieg' iel op 'e voeten!" Een raod, waor ze heur vanzels niet an hul.

As 't wintert ridt ze nog op die hoolties. "Ik was een deurzetter," zegt ze, "en dat bin 'k nog!"

Et is haost op 'e alle foto's te zien, die veur oons liggen!

Daegelikse dinkies

D'r bin hiel veul kaortkluppies in oons laand, en d'r bin ok hiel veule personen in oons laand van dat soort, waor as dit stokkien over gaon zal.

In oonze Westhoek hej' netuurlik ok kaortkluppies. Over et algemien bestaon de kluppies uut vier personen, die slimme graeg kaortspeulen meugen. Ze hebben een speciaole aovend in de weke veur et kaortspeulen uutrokken, sommige liefhebbers nog wel vaeker.

Et klupprien uut de Westhoek beston uut vier jonge kerels en ze maekten d'r gezellige aovens van, ze dronken d'r een borreltien bi'j, tot verhoging van de kaortvreugde. En as ze dan goed in de stemming weren, dan begonnen ze ronties te geven. D'r was iene bi'j, en dat was Hidde, die vun die ronties slim lekker, mar as et an him toe was, om een rontien te geven dan dri'jde hi'j him d'r altied veur weg, meerstal mos hi'j dan naor de pisbak toe. Dat begon iene van de jongen slim te verdrieten.

"We zullen him helpen," zee die.

Hi'j haelde een pottien pokon uut de buse en smheet een flinke kwak pokon in Hidde zien borreltien. Hoe durfde hi'j et an, want ie zollen iene vergeven!

Doe Hidde weeromme kwam en weer bi'j et taofeltien kwam, zee die betreffende jonge: "Hidde, jonge, jow borreltien staot al klaor."

"Mooi jonges," zee Hidde, en pakte et borreltien op en sleug et in ien keer achterover. Even trok hi'j mit zien gezicht mar hi'j zee niks, pakte de kaorten op en speulde veerder. De pokon begon drekt te warken, want Hidde was zien konsentraosie hielemaole kwiet. Hidde, de gehaaide kaortspeulder, vergooide him vier keer in dat eerste pottien, en in et twiede pottien gong et niet veul beter, hi'j broddelde d'r mar reer in omme, mar die aandere drie jongen zeden d'r mar niks

van, want ze wussen waor et van kwam. Ze speulden nog een pottien en doe gong et hielemaole niet meer. As Hidde last van gruuistoepen kreeg, wie zal et zeggen, mar Hidde zee: "Jonges, ik moet d'r even uut, heur."

Hidde hadde d'r al een posien uut west, doe kwam d'r een ni'je kefébezuker in en die zee: "Is hier misschien iene dronkend?"

"Nee," zeden de jongen.

"O," zee de ni'je bezuker, "d'r ligt hier iene op 'e weg te kroepen."

De pokonborrel was bliekber niet goed valen bi'j Hidde, mar veur zoveer a'k et wete het Hidde d'r niks an overhullen. Mar et was wel een bewezen feit: de bloemen konnen beter over pokon as Hidde!

Post uut Kolomna

Disse zoemer weren we zoveer dat we gaasten ontvangen konnten. Oons eigen appattement mit iene slaopkaemer extra en naost oons een gaasteverblief waar we mit wat passen en meten vier meensken onderbrengen konnten. Et was nog een hiel gedoe om alles op tied klaar te kriegen. Et kwam d'r op daele dat we op de dag van ankomst van de eerste vekaansiegangers de warkluden nog uut et gaasteverblief sturen mossen. Doe mos alles nog schone maekt wodden, bedden d'r in, bedden opmaeken, douchen en as een gek naor Moskou om oonze vesite te ontvangen. Et kwam allemaole krek goed, mar ik hadde wel de kriebels in et lief.

De eerste familie die naor oons toe kwam weren de oolden van Jan en zien zussien Iteke mit heur man Hendrik en zeuntien Julius. Wi'j hadden van te veuren hiele brieven schreven over wat ze allemaole verwaachten konnten op et Russische vliegveld. Gewoonlik duurt et wel even veurdat jow paspoort en visum goedkeurd wodden. Ze kun zolange op je pepieren zitten te loeren, daj' haost van jezels beginnen te daenken daj' een misdaodiger binnen. Dit keer niet. Ik ston mit een kennis te praoten, daenkende da'k d'r nog op zien minst een ure staon mos, doe mi'j opiens iene op 'e rogge tikte, Iteke. Et vliegtuug was nog mar goed en wel an de grond! Ze hadden alliend even hoeven te zwaaien mit paspoort en visum, bi'j de begasie weren de eerste koffers die van heur en dat was alles. Ik snapte d'r niks van, argens vun ik et niet iens eerlik, op disse maniere geleuven ze oonze verhaelen in et vervolg netuurlik niet meer. Mar goed, et was wel lekker zo!

De volgende daegen wat an et Russische leven wennen, zo now en dan wat in de stad bekieken, een aentien kuieren, een keer mit te bosschoppen doen, wat in de tuun zitten (now ja, op et basketbalveld).

Veur mi'j wel aorig om te zien hoe aandere reageren op dit laand. Wat ik veural murk, was dat ik an bepaolde dingen toch al wend bin en waar ik now zowat van hadde as: "o, ja dat vun ik veurig jaor ok opvalend." Bi'jveurbeeld de grauwe kleren van de meensken, de vreselike staank in de meeste winkels en op de mark et grote antal verkopers mit mar weinig negosie. Hendrik zee: "D'r bin hier nog meer verkopers as kopers!"

Een groot strukelblok was de tael. Et is netuurlik interessaant om mit de meensken hier te praoten. Om te praoten hej' wel een tael neudig die aj' beiden redelik beheersen. In de praktiek komt et d'r op daele dat aj' mit iene praoten willen jow altiend een tolk neudig hebben. Gelokkig bin wi'j over dat stadium henne. We kun inmiddels aorig dudelik maeken wat we willen en ok et verstaon gaot de hieltied beter. Ik vun et een vreselik gevuul in et begin om alles via de tolk te regelen. Jow bin totaol ofhaankelik van heur en dat ston mi'j niks an. Ok bi'j oonze gaasten murken wi'j dit. Buten oons konnten ze alliend mit de tolken een betien fesoenlik praoten.

Netuurlik hebben wi'j ok toeristische uutstappies maekt. Aj' naor Ruslaand gaon dan moej' beslist over et Rooie Plein lopen en et Kremlin zien. Eerder dochte ik altiend dat et Kremlin krek zoks was as et Binnenhof bi'j oons. Now bliekt dat elke wat ooldere stad zien eigen Kremlin het. Ok Kolomna. De betekenis van et woord Kremlin is eins gewoon stadsmure. En binnen de stadsmure ligt de oolde stad, krek as daj' in Nederlaand wel zien.

Wi'j hebben ok nog een boottocht maekt op de Oka. In Kolomna komt de Moskva in de Oka uut. De Moskva lopt bi'j oons achter huus langes. Die revier is zo smerig dat adviseerd wodt om d'r niet in te zwemmen. Et is ok zo dat disse revier in

de winter bi'j min dattig niet befrist, dat zegt wel genoeg. De Oka is wel schone. Bi'j disse revier langes ziej' datsja's, straanties mit zo hier en daor meensken die een daggien uut binnen en op de revier boties mit viskers. In de winter befrist disse revier. Rieden wodt tot mien spiet niks. D'r ligt een laoge snij' van op zien minst twee meter op et ies. Een echte Russische mannenhobby is op et ies zitten te gaon, een gattien boren en dan in de iene haand een draotien mit een haokien waar een stokkien brood an zit en in de aandere een flessien wodka. Ik dwaale wat of, mar gauw weeromme naor de zoemer en oonze boottocht. D'r bin hier boottochten zoas bi'j oons busdiensten. De boot veert op bepaolde tieden en volgens een bepaolde route. Dit schema paste oons aenliks niet, wi'j hadden twee kiender die we eerst even in de slaop hebben wollen. Daornao wollen we, ok alweer vanwegen die kleinties, wel even

mar niet te lange op de boot zitten. 't Komt d'r op daele dat wi'j veur een schijntien een komplette boot ofhuurd hebben, zo hadden we alles zels in de haand. Een aentien veren, om oons henne kieken mit uutleg van tolk Ina, even stoppen om te zwemmen en daornao rustig weer op huus an. Nao Jan zien familie, hadden we even rust en doe kwam de breur van Jan. Mien familie is wat in gebreke bleven, van mi'j is allienig mien breur(tien) Eelco mar west. Volgende zoemer mar es weer zien. Et is ok wel grappig om te zien hoe iedereen hier binnen de kotste keren an et wark is en zien sporen aachterlat. De troep is de hieltied nog groot en waar aj' ok kieken is wel wat te doen. Heit en Hendrik hebben heur veurnaemelik doende hullen mit klussies in en om et huus, nog wat kaasten in mekere zetten, douchegedienen ophangen, knoppies op de keukenkassies zetten, een hoolten

Mit de Moskva 108 veerden we op 'e Oka.

Even koffiepauze in oonze keuken tussen de klussies deur.

ofsluutber kassien veur de satelietantenne in mekere zetten, gediene ophangen en gao zo mar deur.

Mem, Iteke en ik deden et huusholen en pasten op de kiender. Zels Julius bin we nog niet vergeten, de kienderstoel van Albertine is volgens heur nog altied de stoel van Julius, ze het d'r nog niet weer in zeten, ze vint dat ze daor now toch echt te groot veur is. Jan zien breur Evert het hulpen mit et opzetten van een komputersysteem. Daornaost gaf hi'j himzels de opdracht om alle daegen tien Russische woorden te leren. Doe Eelco dit verhael heurde nam hi'j al gauw et besluit dat hi'j in tien daegen ien woord leren zol (dat is mislokt). Eelco het him bemuud mit de elektrische bedraoding, hi'j het veur de aandere Nederlanders hier een keuken plaetst en hi'j is begonnen et terrein wat op te redden. Zien favoriete hulp was "Kokkie", een trekkersjefeur die d'r altied vreselik smerig uutzicht. Hi'j zicht d'r uut

of hi'j alle daegen een bad nemt in die-seleulie (de locht is etzelde). De naeme Kokkie komt van Eelco, Russische naemen bin muulik te ontholen en de eerste dag was d'r naost Kokkie ok een Peppie. Veerder kan ik jim nog vertellen dat Albertine oons inhaelt mit et Russisch praoten. Neffens de Russen praot ze et ak-sentloos. Zi'j staot niet stille bi'j grammatika en woordvolgodder, ze nemt de tael mit komplette zinnen over, zonder muuite. Wi'j kun oons redden, mar aj' et goed bekieken praoten wi'j Russisch letterlik vertaeld uut et Nederlaans. Nog even en Albertine kan oonze schoelejuffer wodden.

Viktor

"Daor waj' dus al," zee Brugt, "ik ston al op jow te waachten. Jim heit belde daj' onderwegens weren. Een half ure leden, trouwens. Ie hebben lange wark had hier te kommen. Of koj' him niet tillen?" Hi'j nikte naor de deuze die 'k veur de boek hul. "Kom mar gauw mit naor aachteren, zuwwe him votdrecht evenpies helpen."

"Hoeft niet."

"Niet zo schoftig. Wat hadden jim heit en ieje ofpraot?"

"Wete ik niet meer."

"Mar Brugt wet et wèl!"

"Ik durf niet."

Verempeld durf ie wel! Jongen as ie durven altied alles. Ie hebben him hier ja ok al hennebrocht. Kom mar mit, et stelt niks veur. Kuj' laeter tegen de aandere jongen lekker opscheppen over hoe as zoks in zien wark gaot.

"Ik wil vot."

"Niks d'r van, doukies jim heit lelk."

Brant Hannema was een nuveren iene, elk zee dat.

Waoromme? Niks waoromme. Gewoon, daoromme. Meensken as Brant Hannema weren wondere toppezetters, daor aj' veur oppassen mossen, daor aj' bi'j uut de buurt blieven mossen! Ie konnen nooit weten mit zokken as Brant Hannema!

De kaant uut van et spullegien daor as pake boerkte, op halfweg een zaandpad in, ston an de raand van de Witte Juffersbosies een hoolten husien, daor as Hannema in woonde. Een hokke, zeden de meensken.

Doedertied hadde d'r een echt huus staon, metseld, mit pannen op et dak en een schostien. De boswaachter woonde d'r. Mar et was in de oorlog ofbraand, kot naodat ze de boswaachter oppakt hadden. De vrouw van de boswaachter was d'r gek van wodden, en krekliekemin as van de boswaachter hadden ze daor tael noch

teken van heurd, laeter.

Op een dag was Hannema d'r, zomar. Gieniene die wus waor as hi'j wegkwam. Gewoon, hi'j was d'r, en hi'j bleef. Et hokke dat d'r nog ston hadde hi'j een betien opknapt en doe was hi'j d'r in trokken. D'r hadden wel es meensken van de gemiente west die van gedaachten weren dat hi'j vot mos, dat hi'j d'r niks te zuken hadde. Ik hadde heit d'r wel es over heurd. Hannema zol doe een protte trammelaant maekt hebben, dat de pelisie d'r an te passe kommen mos alderdeegst. Sund die tied hadden ze him mit rust laoten. En now woonde hi'j daor, in de roegte, tussen de biesten en wol nargens gedoente mit hebben.

A'k onderwegens was naor pake-en-die bleef ik soms staon, of ik wat van Hannema opvangen kon, of et waor was wat de meensken zeden. Op een keer zag hi'j mi'j, kwam hi'j et pad dwas, zee hi'j: "Zo jongkerel." Doe hadde hi'j mi'j al zien biesten zien laoten. Gòh, zovule biesten as Hannema hadde!

Brugt zette de deuze op een groot hoolten blok. Doe leup hi'j naor de mure daor as een rek hong vol mit messen. Alle soorten messen, kotte messen, lange messen, tussenbeide messen, kroeme messen, rechte messen, blikkerende messen, wel tiene, wel twintig, méér nog wel misschien. Ik zag Brugt zien hand bi'j et rek langes dwaelen krek of wus hi'j niet percies wat veur een mes hi'j pakken zol.

"Hael him d'r mar vaast uut," reup hi'j, "et is in een wink gebeurd en aandere kiek ie de aandere kaant mar evenpies op."

Ik loerde naor de boverkaante van de deuze. In de midden daor as de vier flappen krek niet an mekeer toekwammen was een kleine eupening daor a'k een glimk deur opvong van et snutien van Viktor.

Ik moch zels uutzuken van Hannema. Hadde ik een deuze mitneumen? Prachtig, een rejaole deuze, kon hi'j daor doukies mooi in. Eerst een toppe stro op 'e bojem. Zo, en now mar es kieken. Welke wol ik hebben? Een brunen, een witten, een bonten-iene? Ze weren d'r mit lange en kotte oren, mit brune en blauwe ogen en in een aander hokke zatten ok nog goenend mit rooien. Ik mos et mar zeggen, om de pries maekte et gien verschil, ze kostten allegeer een kwattien. Ik moch ok wel twie hebben.

Hadde ik mar ien kwattien bi'j mi'j? Wat kon 't schelen, geld, wat hadden je d'r eins an? Die witte mit die brune vlekken, mos dat him wodden? Dat was Viktor, een mooien iene, mar now en dan wel een betien ondeugend.

Brugt kwam op mi'j of, legde et mes naost de deuze op et hoolten blok.

"Now, hoe zit et, komt d'r nog wat van of zal ik et mar doen? Ik hebbe al genog tied an jow vergriemd. Eerst al een half ure onderwegens wezen wiels et binnen de vuuf minuten kan! Jim heit zee al daj' een schietebroek weren. Et wodt tied dat zokke joongies es een keer deur de mosterd haeld wodden. Goed, laot mi'j dan mar, zet ie de deuze dan intussentied mar op de vloer. Zuj' es zien hoe lekker as dat smaekt eerdaegs mit de kastaegens." Hi'j drokte mi'j an de kaant, steuk de haand uut.

"Nee!" Ik pakte zien haand beet.

"Flinke kerel," zee Brugt, "ie doen et dus toch liever zels. Mar dan now ok niet langer schietschoren, et is mar een biest." "Niet waor," reup ik, "et is Viktor!"

Hannema hadde ze allegeer naemen geven. Een veurnaeme en een achternaeme. De geiten, de fezaanten, de knienen en de kiepen, overal hadde Hannema een naeme veur bedocht.

De twie geiten hietten Betje Wolff en Aagje Deken, en de bok Piet Paaltjens. Doe de kiepen, hi'j nuumde ze allegeer op, ik kon et zo vlogge niet bi'jholen, veertien kiepen, stok veur stok, allemaol mit een

veur- en achternaeme. En as laeste de haene, die hiette van Paul, Paul Rodenko. Wol ik weten hoe hi'j d'r an kwam an al die naemen? Wus ik dat niet? Hadde ik bi'jglieks nog nooit van Paul Rodenko heurd, dat dat een dichter was? Wus ik niet iens wat dat betekende, dichter wezen? Vremd, wi'j weren toch fien bi'j oons thuis? Wi'j mossen zundags toch naor de karke om te luustren naor verhaelen uut de biebel? Dan hadde ik toch grif wel es van de psalms heurd? Niet die om te zingen, die weren om te goelen. Nee, de psalms liek as ze in de biebel stonnen! Wus ik dat? Hadde hi'j al docht. Now, dat weren gedichten en d'r weren hiele mooien bi'j. Die van keuning David bi'jglieks weren prachtig. David, een smeerlap, trouwens, een vechtersbaos, mar as dichter kon hi'j d'r wat van. Ik mos mar es even mitkommen in huus, zol hi'j mi'j es wat zien laoten!

En ik ston d'r mar wat naost dat hoolten blok. Brugt was d'r niet, hi'j mos naor de tillefoon. Ik heurde him praoten mar ik kon niet verstaon waor as et over gong. Viktor hipte intied wat in de deuze omme en drokte de hieltied vaeker et snutien deur de eupening, zoda'k zien neusien wippen zag. En naost de deuze: et mes. Dat zol ik doen moeten, d'r uut naaien, now, votdrekt, mit Viktor. Mar waorhenne? En dan mos ik et gaankien deur daor as Brugt ston.

Hadde ik Viktor toch mar loslaoten onderwegens. Hoe vaeke ha'k niet stille staon en de deuze daelezet? Mar ik kon gien geschikt plakken vienen. Ik kon Viktor toch niet midden op 'e diek lopen laoten, of tussen de huzen, of in een stegien? Een hiel schoft hadde ik stillestaon bi'j et huus van Pop en Lieve, twie ongetrouwde vrouwluden. Zi'j hadden een viever in de tuun. A'k Viktor daor now es achterleut, mit deuze en al in et riet, op 'e raand van die viever. Grif zollen Pop en Lieve him dan vienen, krek as de preensesse doedertied Mozes vun in et biezen maantien. En dan zollen Pop en Lieve Viktor mitnemen in huus en ze zollen veur

him zorgen. Of ze zollen iene zuken om veur Viktor te zorgen, liek as de preensesse dee en dan zollen ze wisse bi'j mi'j kommen.

Mar zokke gedaachten dat was ja spotten. Dat kon niet deur de beugel, zo over de biebel te daenken. "Spotters krijgen spottersloon," zee oons heit en as et ienkeer zo veer mit een meens was dan was 't een minne boel. Dus wa'k veerder lopen mit Viktor.

Riegels boeken hadde Hannema in zien huus. D'r was gien mure daor as gien boeken tegenan stonnen, op plaanken die geveerlik deurzakten. Goenend hadde hi'j stienen onder of tegenan staepeld of een stok hooft bi'jlanges spiekerd, eers zol de boel grif ommeklapt wezen. Netties was anders, oons mem zol et zo niet wild hebben.

Allegeer boeken van bekende schrievers en dichters weren et, zee Hannema, mar ik hadde d'r nog nooit van heard. Honderden romans, verhaeleboeken, gedichtebundels daor as een meens in mitneumen wodge naor een aandere wereld, daor hul Hannema van. Een wereld daor as et eers omme en toe gong. Mit meensken die eers mit mekeer ommegongen, meensken die mekeer niet de hieltied op 'e huud zatten en mekeer de wetten veurschreven. Mar meensken die respekt hadden veur waj' weren en hoej' weren. Zoe'n wereld daor as ruimte was veur iederiene ok veur meensken die d'r wat uutschaaiden. Wie maekte dat uut trouwens daj' niet deugden? De meester op schoele? De doornie? De pelisie? De borgemeister? Alle meensken mitmekeer? En was et dan mit zokken altied zo dikke in odder? Nee, lezen, daj' evenpies alles vergatten, dat dee een meens goed.

"Lest Hannema ok in de biebel, Hannema?"

"Nee jonge, daor moet Hannema niet zovule van hebben." Dawwe 't laeter goed kriegen zollen, daor het Hannema niks an, daor het neffens Hannema gien meens wat an. Mit wat meer goeie wil zol et now al stokken beter kunnen. Mar kom, ie

hebben grif gien nocht an Hannema zien geziever, daor begriep ie niks van. Hi'j kwam in de bienen, nam een boek van een plaanke.

"Kiek, dit boek: *Ik verkoos de vrijheid* van Viktor Kravchenko, daor hebbe ik jow knien naor nuumd. Hi'j is d'r al een keer of wat uutnaaid bi'j et schonemaeken van de hokken, dus doe daor goed daenken omme.

Draefd hadde ik, draefd zonder opholen. Een kilemeter draefd, de deuze veur de boek, Viktor d'r in. Zomar wa'k bi'j Brugt langes in et gaankien, krek doe hi'j klaor was. Hi'j hadde nog een hael naor mi'j daon. Doe in twie treden deur de winkel henne en vot.

Inienend wus ik et: Hannema!

Da'k niet eerder op die gedaachte kommen was! Bi'j Hannema weren wi'j veilig. Wat Brugt wol, wat heit wol, dat kon niet! De hiele zoemer hadde ik op Viktor past, grös veur him zocht, et hokke verschoond, twie, drie keer in de weke. Heit vun da'k et overdreef mar an de aandere kaante: Viktor wodge al een knaop van een knien! En ik hadde Viktor nog meer knienebladen opvoerd, de lekkersten die 'k ja vienen kon. En as et naacht wodge dee ik de oolde jutezak veur et rib.

En ik hadde him de hieltied vaeker uut et hokke haeld en hippen laoten in de blieke en hi'j was d'r gien inkelde keer uutnaaid. Mar liekewel uut veurzorg hadde ik him een baantien om de hals kneupt da'k maekt hadde van een leren veter uut iene van mien redens. Ik kon d'r een touwgien an vaaste bienen en zo konnen wi'j dan te kuieren, et pad dwas, de tuun in. Daor leut ik Viktor stiekem van de erebeiepollen eten en an de appelties knabbelen die elke haast onder de boom laggen.

Soms gong ik op de rogge liggen. Dan heisterde Viktor op mi'j omme, haffelde wat an mien kleren, knaegde an mien klompen of kietelde mi'j in 't gezicht mit zien snor. Mar a'k docht dat heit et zien zol of as mem tegen de ruten klopte dan leup ik rap veerder en Viktor hipte achter mi'j an.

Ik hiemde. Evenpies, mos ik stillestaon om te bekommen, evenpies de deuze daelezetten om de voest in de zied te drokken.

Hannema, ik was d'r haost.

Doe was heit d'r op 'e fiets. Hi'j pakte rempend de deuze op. Raozen, schoppen, slaon, vluken, heit een klute modder aachternao gooien en goelen, et hulp niks. Een aarm om mien schoolder, Hannema: "Kom mar jonge."

Dat hi'j et wel ankommen zien hadde, zee hi'j, doe 'k Viktor ophaelde van 't veurjaor. Dat hi'j liekewel niks zegd hadde. Et lag niet an heit, of an Brugt, of an God die ik uutvluukt hadde. Zo weren de meensken now ien keer, ze konnen et ok niet helpen. A'k dan beslist lelk wezen wol, dan mar op him a'k vun dat hi'j mi'j toch waarschouwen moeten hadde. Mar in dat geval hadde hi'j wel in 't veuren de mooie zoemer die ik mit Viktor beleefd hadde bedurven.

Evenpies mos ik glimken bi'j de gedaachte lelk te wezen op Hannema. Ik zag him an. Hi'j trok mi'j tegen him an en doe mos ik opni'j goelen. Dat moch van Hannema, zee hi'j, en hi'j sneuf slim boven mien heufd. Gòh, zo slim as Hannema doe sneuf.

Johan Veenstra

Is 't niet zo?

De staotus van een tael hangt in belangrike maote of van et feit of een overhied die tael ondersteunt. Des te meer dat et geval is, des te hoger de staotus van een tael is.

Dat staot in een artikel in de *International Journal of the Sociology of Language*, dat schreven is deur Jehannes Ytsma van de Fryske Akademy, Maria Angels Viladot van de universiteit van Barcelona en Howard Giles van de universiteit van Californië, Santa Barbara.

Zi'j hebben de levenskracht en identiteit van et Catalaans en et Fries onderzocht en kommen tot de konklusie dat et Catalaans een veul hogere staotus het as et Fries en dat komt omdat de steun van de Catalaanse overhied veur et Catalaans vule groter is as de steun van de Friese overhied veur et Fries.

Niet een echt opzienbaorende konklusie vanzels, dat zoks zo warkt, hebben wi'j in de Stellingwarven ok al lange in de smiezen, mar et is aorig dat zoks now deur een onderzoek bevestigd wodt. As de Stellingwarver overhied him bi'jveurbeeld meer van et Stellingwarfs bedienen zol, zol de staotus van et Stellingwarfs ok groter wodden.

Mar veur et Fries is d'r hope en die komt uut... de Stellingwarven! Jawisse! Twie wethoolders van West-Stellingwarf (de helte van et kollege!) praoten, as ze onderfraogd wodden veur Omroep Friesland Fries!

De schrik slat mi'j om 't hatte! Et zal toch niet zo wezen dat de staotus van et Fries in West-Stellingwarf al hoger is as de staotus van et Stellingwarfs?

Belevenissen van de Schilder van de Scheene

An die Scheene kreeg ik mien tied wel vol, niet allieënd mit et tekenen van plaanties en bloempies, mar veural van de kiender rondom mi'j henne. Jantien en Tjallegien van Tiemen en Reensien, Berentien en Klaasje van Hendrik en Marie en Janke van Willem en Gees. Toch niet allienig maegies mar ok de jonges van Gradus en Jantsje uut de tente naost mien gerechtighied.

Mien tente ston naost et pattien dat achter de tenten bi'j de Scheene langes leup. Die van Gradus en Jantsje keek uut op de Scheene, schieve tegenover de bedoening van Hendrik en Marie an de overkaante.

Ofscheidings weren d'r niet tussen de tenten mit een bonetuun en wat grös, krek genoeg veur de geite. Mit mekeer zorgden ze veur et onderhoud van et pattien waar om de peer jaor ni'je sintels op brocht wodden. Now, in de mederne tied, is et een prachtig schulpepad. Mar elk eigendom het himzels ofsleuten achter draod en al of niet beknippte hegen, zodat ze an de buurtschop gien bosschop meer hebben.

Op disse maniere kan 'k mit mien opstel nog wel een aentien deurgaon, mar ik wol wat schrieven over de kiender die 'k in mien Scheenetied tekend hebbe. Speulgoed hadden ze niet, mar mit modder en riet en mit mekere kwammen ze de tied ok wel deur.

Doe ik mien boeltien zo veur en nao wat veur mekaander kreeg kwammen ze ok wel es bi'j mi'j over de vloer en wollen ze graeg een posien stille zitten as ik ze tekende. Berentien he'k wel honderd keer tekend en ok altied mar weer Tjallegien, Janke en de jonges van Gradus en Jantsje, of Jannie en Hilly van Libbe de Vries waar elk jaor d'r weer een ni'je bi'j kwam over de vloer.

A'k over de Scheene praot kom 'k altied weer bi'j de kiender terechte. Bekiek dit in mien opstel mar weer as een anlopien om bi'j et petret van de oolde man uut te kommen, die niet iens an de Scheene thuis heurde.

Een ni'je kennis van mi'j leut ik ok de tekenings zien van oolde meensken, zoas Hendrik Wind die mit zien vispunter langs de Scheene veurbi'j gong en wel es even bi'j de tente van Gradus an de walle kwam veur een grote bosschop in et husien van Gradus dat, naometen deur et kedaster, krek op mien gerechtighied ston. Ikke en een maot van mi'j hebben, naodat Gradus verhuusde, dat ding doe tegen de deure van die tente anzet, zodat Hendrik d'r niet meer in kon. Doe hadde ik et wel bedurven bi'j Hendrik. Hi'j biende naor mi'j toe en zee: "Ik kon je wel dood maeken."

Een tied laeter wodden wi'j de beste maoties en kocht ik van him die oolde tente en knapte de boel wat op. Dat was et begin van wat al kot daarop et "Veenderi'j Museum" wodde en waar een protte meensken op ofkwammen.

Van Hendrik he'k een eulievarfschilderi'je maekt en ik tekende him bi'j en in zien viskeri'je-bedoening.

Doe kreeg ik de smaek te pakken van oolde meensken te schilderen. Zoas Knelis Wubben de Boer, die argens an et Voetpad in Munnikeburen op een stoepe zat en zien stok nog lossies vaaste hul, wat ok niet lange meer duurd het.

Ok deur mien schrieveri'je over de Scheene en over de veenderi'je kreeg ik nog al wat anloop en dat nam ok al wat tied, waardeer et tekenwark in de knoei raekte. A'k zok volk ankommen zag stapte ik dan intieds in et botien en roeide ik de Scheene uut of ik klom in de grote wilgeboom waar ik tussen et dichte gruun een nust bouwd hadde van oolde plaanken en

latten, waar gieniene mi'j in de gaten kreeg.

Ik zat daar ok wel es te tekenen, de dri'j bi'j Tiemen, de veenmesiene van Lampe, de tente van Gradus. En tussen de takken deur kon 'k de waertertoren van Et Vene zien en de torens van Ooldemark en Stienwiek.

Ik marke da'k mit dit anlopien op een verkeerd spoor kommen bin en et tied wodt now mar es te beginnen mit et oolde volk, de meensken die alliend nog et naokieken hebben, zoas die 'k tekend hebbe.

Zien naeme bin ik kwiet en hi'j woonde ok niet iens an de Scheene, mar in Blesdieke. Zoe'n iene die tegen et aende van zien leven buten de wereld kommen was te staon en him mar redden mos mit de rommel om him henne.

Haarm, een jonge uut de buurt van Oolde-mark, brocht mi'j op et spoor. Dezelde

Haarm die et geluud van elk voegeltien kende en die bevrund raekte mit de beste voegelkenner in Frieslaand, Hein Buisman, en die op 'e kuier gong mit lidmaotten van et Fryske Gea. Die wus et pad bi'j de rietkraggen in de buurt van et oolde slusien an de Lende.

"Heuren jim dat voegeltien? Kiek dan, daar zit hi'j." En: "Wees now es stille, g.v.d.," wiels d'r hielendal niet praot wodde.

Ik gong dus mit de tekenspullen bi'j me naor de bedoening die Haarm mi'j wezen hadde. Et zag d'r somber uut. Bi'j de eupen deure van de schure reup ik: "Volek" en nog es een peer keer. Doe bin 'k mar veerder scharreld.

Daor zat hi'j dan en zee gien woord. 'k Mos wennen an de zwatte schiemer. Deur de ruties kwam nog krek genoeg locht om zien te kunnen dat daar et oolde mannegien zat.

"Haarm het mi'j sturd en ik wol jow tekenen. Wat zeg ie daor van?"
Hi'j bleef zitten waor hi'j zat en zee niks.
"Kiek," zee ik, "hier he'k mien tekenspul-
len. En now begin ik mar. Ik beginne mit
de ogen. Dat doe 'k altied as ik een petret
teken."

Zo praotte ik mar deur en kwam ik mit de
rest ok wel klaar: de piepe, de pette en 't
zwatte keteltien. Om him henne kon 'k
niet veul onderscheiden, mar daor gong et
now ok niet omme.

"Ik barge de boel mar weer op en dan gao
ik vot. Bedaankt heur."

Wiels ik mien spullen bi'j mekere pakte
steuf hi'j iniens bi'j mi'j langes de deure
uut naor et husien achter in de schure.
Ik waachte nog even bi'j de achterdeure
en pakte doe mien tekengerei op de fietse,
de aovendzonne integen.

Johan Veenstra

Rotary

Op een diezige middag in november mos
ik in et paviljoen bi'j de Driewegsluus wat
veurdregen uut eigen wark veur de Rota-
ry-ofdieling van West-Stellingwarf, die die
dag opricht wodde. Veurd dat ik daor in alle
rust hennetuften, brocht ik mem evenpies
naor familie toe. Daor zat krek ok een
oolde buurvrouw an de thee, dat et was
drekt een genoeglike praoteri'je.

"En waor moej' now ok al weer veur
optreden," vreug mem, doe ik, nao een
bakkien thee mitdronken te hebben, de
jasse weer anstruupte en de deure uut zol.
"De Rotary," zee ik.

Ze keken me alle drieje niet begriepende
an.

"Wat is dat?" vreugen ze toegelieke.
Now, leg mar es an drie vrouwluden van in
de tachtig en de negentig uut wat de
Rotary is. Ik geef et jim te doen.

"Dat is een koppel hoge meensken die
goeie dingen doen," zee ik, "direkteuren,
legerofficieren, dokters, netaorissen, dikke
boeren, dat soort volk. Jan mit de pette
za'k d'r wel niet tegenkommen. Ie moe'n
trouwens veur zoks vraogd wodden, ie kun
d'r zo niet bi'j gaon."

De drie vrouwluden keken me an as ha'k
et over een duuster gezelschap uut de
Middelieuwen.

"Ik kan 't jim veerder ok niet uutstokken,"
zee ik, "ie hebben wel meer van dat soort
groepen: Lions, Odd Fellows, Vri'jmetsel-
ders, en d'r zullen d'r nog wel meer wezen.
Ik weet et ok niet zo sekuur."

"Ja krek," zee de buurvrouw, as hadde ze
now volledig in de smiezen waor a'k et
over hadde, "en ie hebben ok homo's,
now?"

Appelsche in 1832

INLEIDING

Awwe de publikaosies die in de loop van de jaoren over Appelsche verschenen binnen naost mekaander leggen en daorin naolezen wat d'r zoal over de geschiedenis van dit plak verschenen is, dan daenk ie in eerste instaansie dat de volledige geschiedenis van Appelsche zo staorigan wel zoe'n betien schreven is.

Now wiwwe de lezer niet vermuuien mit een zo volledig meugelike opsomming van die publikaosies, mar oons, zonder dawwe hielemaole volledig wezen zullen, beparcken tot die publikaosies waorin mit naeme de naodrok ligt op et ontstaon en de ontwikkeling van de nederzetting Appelsche.

We numen dan de deur A. Algra in de jaoren 1955-1957 in et *Friesch Dagblad* publiceerde ofleverings van "De Historie gaat door eigen dorp", daor de algemiene geschiedenis van Appelsche, vanof de prehistorie tot nao de Twiede Wereldoorlog, in behandeld wodde. Misschien wodde W. de Jong hier wel deur anvierterd om schrieven te gaon over de plaknaemkundige geschiedenis van Appelsche in *Fryske Plaknammen X* (1957; blz. 59-78). In 1970 bestedede K. Bouwer in zien proefschrift *Cultuurlandschapsvormen aan de westzijde van het Drents plateau* (Grunningen 1970; blz. 70-72, 80-82) uitvoerig aandacht an de nederzettingsvorm van et oolde Appelsche, die hi'j een "Drents karakter" hebben vun.

Zeuwen jaor laeter verscheen van de haand van T.H. Oosterwijk, as uutfifte van de Culturiele Raod van Oost-Stellingwarf, *Notities uit de geschiedenis van de Ooststellingwerfse dorpen*. Behalven an de algemiene geschiedenis is daor een protte aandacht in geven an et begin van de vervenings in Appelsche in de jaoren 1827 en 1828 en de gevolgen die dat veur et dörp hadde.

Mar, an G.P. Mulder komt de ere toe de feitelike beschrijving van et begin van de vervenings en de eerste tientallen jaoren daornao beschreven te hebben. Mar niet allienig dat. In et biezunder beschreef hi'j, op hiel eigen, slim uitvoerige en grondige wieze *De voorgeschiedenis van de Vervenings in Appelsche door de Gezamentlijke Compagnons der Opsterlandsche en Ooststellingwerfsche Veenen en Vaarten* (1981; een uutfifte van de Stichting Stellingwarver Schrieversronte).

Mulder kon die veurgeschiedenis beschrieven deurdat hi'j een uitgebreide veurstudie daon hadde, et risseltaot daorvan wodde in 1977 al publiceerd in et tiedschrift van de Fryske Akademy *It Beaken* (een dubbele oflevering zels) mit as titel: "Appelsche. Bijdrage tot de Geschiedenis van een oude Stellingwerfse Boerengemeenschap". Daor wodt, ok now weer slimme degelik, de periode 1247 tot omtrent 1850 in behandeld. In 1247 kuwwe de naeme Appelsche, as "Appels", veur de eerste keer in een oold dokument tegenkommen.

En om ok nog vri'j ni'je publikaosies niet te vergeten, in heur boek *De P.W. Janssen's Friesche Stichting* (Oranjewoold 1988) beschrift R. Efdée et projekt van P.W. Janssen in 1898, dat liekewel mislokte. De ankoop van honderd bunder dalgrond van de Veencompagnons, et ontgingen d'r van en et bouwen van huzen in Appelsche (blz. 77-80). En een laeter projekt dat meer sukses hadde (blz. 93, 97, 100 en 101).

Kotom, wat mag dan wel de reden wezen, dat an disse publikaosies over de geschiedenis van Appelsche now zo neudig nog wat toevoegd wodden moet?

Lao'we in et eerste plak zeggen, dat d'r nog altieten belangstelling veur die

geschiedenis is. Nog niet zo lange leden konden we in et tidschrift *Tweemaandelijksche Bladen* et artikel *Appelscha* lezen (april 1990, blz. 35, 36). Een opmerkelijk verhael van K. van Berendonk over "Het bronzen 'offerme' van Appelscha".

Butendat zuwwe, zeker van de kaant van de basisschoelen een grotere belangstelling verwaachten meugen, deur de inspannings van de Intergemientelike Begeleidingsgroep Hiemkunde in Oost- en West-Stellingwarf.

Mar wi'j willen om nog wat aandere graeg wat toevoegen an de geschiedschrieving.

KRITIEK

Wi'j willen dat graeg doen omdat G.P. Mulder indertied een stokmennig kritische opmarkings maekt het.

In die zien zokrek nuumde publikaosies komt Mulder mit kritiek op eerdere schrievers en de makkelike meniere waarop die over de geschiedenis van Appelsche schreven. In zien *De voorgeschiedenis van de Verveningen in Appelsche... enz.* (blz. 14, 15) lezen we: "De oudste kern-nederzetting van Appelscha is die -daarover is men het wel eens- die wij in de 18de eeuw leren kennen als "Hoog-Appelsche". Later, na 1827, toen de nieuwe veenkolonie Appelscha ontstond, werd dit de Boerestreek genoemd. Het aantal boerderijen in de Boerestreek werd (tengevolge van de verveningen) voortdurend kleiner. En op dit ogenblik (1981; mar dat gelt vanzels sprekend now ok nog!) is er geen enkele boerderij meer, zodat nieuwe bewoners zich met recht af zullen vragen waarom dat daar nu Boerestreek heet.

Het gehele gebied tussen de Compagnonsvaart en de Boerestreek-Ooster(se) es is nu volgebouwd met een tweede Nieuw-Appelsche" (blz. 44).

In 1977 schrift Mulder in *It Beaken* (blz. 138): "Alle vroegere beschrijvingen van de Boerestreek berusten voornamelijk op de situatie, zoals deze was omtrent de tijd dat het kadaster werd ingevoerd".

In *De voorgeschiedenis van de Verveningen in Appelsche... enz.* komt Mulder weer mit

zien kritiek, dat eerdere schrievers uut et oge verleuren hadden dat et eigenlike "Appelsche" in 1827 in feite niet meer beston en dat die schrievers heur (te vule) baseerden op gegevens ontlind an... et *kedaster* (blz. 13).

Now is et verwonderlik, dat die eerdere schrievers nooit op 'e gedaachte kommen binnen om de kedastraole situaosie van Appelsche, die veur et eerst definitief vaastesteld wodde in 1832, es nauwkeurig te bestuderen.

K. Bouwer nam in zien *Cultuurlandschapsvormen... enz.* wel een kaortien op (blz. 290), mit as titel: "Appelscha. Perceelering en bezitsligging van enkele hoeven in 1858", mar nam, vermoedelik, et kaortien over zoas dat in 1957 al deur W. de Jong maekt was. Zoks dee Oosterwijk ok. Oosterwijk zette in zien *Notities... enz.* (blz. 19) een kaortien mit as titel: "Schetsje van de oude kern van Appelscha". Mar dat kaortien is zo ienvooldig, dawwe daor te weinig infermaosie an ontlienen kunnen. En as laeste, Mulder zels maekte, op basis van de kedastraole situaosie van 1832, een nauwkeuriger kaortien mar bruukte dit allienig veur et angeven van een veur zien tekst beneudigde perceelsnummering.

Mit de eerste stellingen van Mulder over et votraeken van de boerderi'jen an de Boerestreek en et ontstaon van Nij-Appelsche kuwwe et hielemaole iens wezen. Mar we bin et d'r hielendal niet mit iens dat et "eigenlijke Appelsche (Hoog-Appelsche, de "Boerestreek") in 1827 in feite niet meer bestond"!

De in 1832 definitief vaastestelde kedastraole situaosie is zo sekuur, dat daor zels vandaege-de-dag nog gebruik van maekt wodt as now bestaonde situaosies (bijveurbeeld de juusthied van perceelsgreenzen) anleiding tot geharrewar of op zien minst anleiding tot twiefel geven.

De toestaand van 1832 mag dan een mementopnaome wezen, et is dé basis om van daoruut naoder onderzuuk te doen, veur én nao 1832, naor de bebouwingsgeschiedenis van Appelsche.

Et is dus best wel zinnig en bekiek de

kedatraole kaorte van Appelsche zoas die bi'j et begin van et kedaster in 1832 optekend was, nog es naoder.

KEDASTRAOLE PEPIEREN

Tot de oorspronkelijke kedaster-pepiere die op et mement van invoering van et kedaster in 1832 per gemeente van alles angaonde de eigendommen weergavven, beheuren de "Minuutplans" en de "Oorspronkelijk Aanwijzende Tafelen".

a. de Minuutplans

Dit bin de oorspronkelijke kaorten van et kedaster. Die bin et risseltaot van de opmetings die in de jaoren 1812-1831 daon binnen.

Omdat de meeste gemeenten te groot binnen om, op leesbere schaole, op ien kaartblad ofbeelded te wodden, is een gemeente verpat in sekties. Die sekties wo'n anduded mit de heufdletters A, B, C, enz.

Op 'e kaorten bin alle eigendommen, zoas huzen, hiemen, niet bebouwde stokken grond, wegen, waerties en zo wat henne intekend.

b. de Oorspronkelijk Aanwijzende Tafel

In disse registers staot per kedastraole gemeente in de volgodder van de sektie en et perceelsnummer een opsomming van de naeme, woonplak en beroep van de eigener, soort van bebouwing (huus en hiem, laand, bouw, bos, heide en zo) en de oppervlakte van ieder kedastraol perceel.

APPELSCHE

Appelsche wodde bi'j et begin van de opmeting indield in de kedastraole gemeente Makkinge (en dat is now ok nog et geval!) as Sektie C.

De opmetings wodden daon deur de laandmeter eerste klasse Van Diggelen en d'r kwammen zes kedastraole kaartbladen. De kern-nederzetting of "bebouwde koeme" van, wat doe "Hoog-Appelsche"

hiette, wodde intekend op et tweede kaartblad van Sektie C.

Now wiwwe oons vervolgens niet beparken tot die oolde "bebouwde koeme", op et plak waor as now de Boerestreek is, mar ok andacht geven an de hoeke grond die daor noordelik van ligt en as et waore insleuten leit tussen de Vaort en de Boerestreek. Daor, waor now de "Steedgen" binnen.

We hebben van beide hoeken grond een drietal kaorties maekt, op basis van de "Minuutplan" 1832. Zoas boven de kaorties angeven is, bin van beide lappen grond deur middel van arcerings drie situaosies tekend.

HOOG-APPELSCHE IN 1832

Wat de wegen op 'e kaorties anbelangt, om et de lezer wat makkeliker te maeken, een peer opmarkings.

De weg naor Oosterwoolde is de tegenworige Broggelaene en de Karkeweg lopt now via de Wester es naor de karke in Oold-Appelsche. De weg naor Diever is de tegenworige Bosweg, die bi'j de Bosbarg langes lopt en de weg naor De Smilde hiet now de Drentseweg.

a. Grondgebruuk (kaortien 1)

Et bi'jbeheurende kaortien lat et grondgebruuk in 1832 zien. Deur middel van twee soorten arcerings en wat letterandudings is de ligging angeven van hoeken bos, weilanen, appelhoffies, tunen en heide.

De arcerings lao'n zien, dat de grond om de huzen en hiemen henne (niet arceerde hoekies grond mit zwatte blokkies, de huzen = boerderi'jen!) in 1832 veur et grootste pat beston uut weilanen en wat hoekies bos. Verspreid, daortussen insleuten, laggen pattie tunen (t) en appelhoffies (ap).

Et grondgebied zudelik van de wegen naor Diever en De Smilde beston allieend mar uut heide (h). Van et anplaanten van een protte bos was in 1832, behalven om de Bosbarg henne, nog gien spraoke.

Op 'e ofslag van de weg naor Oosterwool-

de (now Broggelaene) naar Hoog-Appelsche (now Boerestreek) zien we nog een lappien heide liggen.

b. Binnen-eigeners (kaortien 2)

Deur arcerings is op et bi'jbeheurende kaortien de ligging angeven van de eigendommen in Hoog-Appelsche van eigeners die ok zels in Appelsche, op een boerderi'je binnen heur grondgebied, woonden. Veur wat et grondgebied anbelangt, dat op et kaortien weergeven is, bin d'r drie binnen-eigeners.

De hoeken grond van de laandbouwers Jan Hendriks Tijssenga en Jan Karsten Donker liggen vrijwel aniensleuten. Meer verspreid ligt de grond van laandbouwer Lammert Lefferts Oosterloo; in et iene geval inklemd deur de eigendommen van Tijssenga en an de aandere kaante deur die van de buten-eigeners (zie et volgende kaortien).

c. Buten-eigeners (kaortien 3)

Et kaortien lat zien dat in Hoog-Appelsche in 1832 ok een viertal buten-eigeners bezittings hadde. Ze woonden buten Appelsche. Heur bezittings zullen an dadden verpacht en de boerderi'jen deur de pachters bewoond west wezen.

Albert Beerends Prakken was van beroep griffier van et Vrederegerecht en woonde in Oosterwoolde. De wedevrouw van Jan Jannes Prakken woonde op Tronde, onder Else.

De douarière C.J.M. van Lynden geboren van Borcharen woonde in Beetsterzwaog. Zij was trouwd west mit wijlen F.G.A. Boelens baron van Lynden (1781-1828), grietman van Opsterlaand en lid van Dippeteerde Staoten van Frieslaand. De vierde buten-eigener was de Maot-schoppi'je van Weldaodighied, die in 1818 opricht wodde op initiatief van Johannes van den Bosch, de direktie huusde in et Drentse Frederiksoord.

TUSSEN VAORT EN "HOOG-APPELSCHE" IN 1832

Zoawwe al zegd hebben, wiwwe ok aandacht geven an et grondgebied noordelik van de tegenworige Boerestreek.

Neffens de situaosie in 1832 was de begreenzing: zudelik de "bebouwde koeme" van Hoog-Appelsche, westelik de weg naar Oosterwoolde (now Broggelaene) en noordelik de (Opsterlaanse) Compagnons Vaort. De oostelike begreenzing is veur 1832 niet onder een benaeming an te geven. Vandaag-de-dag zowwe daor de Van Emstweg/Smidslaene veur angeven kunnen.

Opmerkelijk is en misschien wet alleman et niet, dat de tegenworige Vaort Zuud-ziede in 1832 de Witte Wiek hiette.

a. Grondgebruuk (kaortien 4)

Et grondgebruuk tussen de Vaort en "Hoog-Appelsche" beston, zo lao'n de arcerings op et bi'jbeheurende kaortien oons zien, in 1832 heufdzaekelik uut weilanen. Bi'j de "Steeden" lag nog een protte heide (h). Her en der laggen lappen bos, sommige lappies bos vanof de Vaort et laand in, lieken boswallen te wezen. D'r bin ok nog wat hoekies bouw (b) en tunen (t).

b. Binnen-eigeners (kaortien 5)

Op et kaortien: "Tussen Vaort en Hoog-Appelsche in 1832. Bezit van de binnen-eigeners" kun we deur de arcerings zien dat de grond veur et grootste pat eigendom was van een zestal eigeners.

Lammert Lefferts Oosterloo, Jan Hendriks Tijssenga en Jan Karsten Donker numden we al onder et koppien: Hoog-Appelsche in 1832 - binnen-eigeners, waor zij, in die hoedaonighied as ienigsten bezit van grond en boerderi'jen hadden. As ni'je naemen duken hier op die van Hendrik Klazes Dorprigter, Albert Hermanus Weerman en Jan Lammert Tijssenga.

Now zol et op dit plak overbodig wezen en gao uutvoerig op disse eigeners, heur familie en onderlinge relaosies in. G.P. Mulder het dat in zien numde publikao-

sies hiel zorgvuldig en uitgebreid daon, dat wi'j verwiezen in dit verbaand dan ok naor de risseltaoten van zien onderzulings.

c. Buten-eigeners (kaortien 6)

As buten-eigeners binnen et grondgebied: Tussen Vaort en "Hoog-Appelsche", wo'n in 1832 nuumd de douarière C.J.M. van Lynden geboren van Borcharen, de wedevrouw van Jan Jannes Prakken en mit-eigeners, en de Maotschoppi'je van Weldaodighied. Wi'j hebben et al eerder over disse buten-eigeners had.

Een ni'je naeme, temeensen een naeme die we in et veurofgaonde nog niet tegenkommen binnen, is die van Augustinus Lycklama à Nijeholt (1742-1789), lid van een familie die in et tiedvak tussen de twiede helte van de 17de ieuw en et aende van de 18de ieuw een belangriek andiel had het in de anzet tot de vervenings in Oost-Stellingwarf en daordeur ok in Appelsche. Behalven de Compagnons Vaort het ok de Witte Wiek, de weg die bi'j de zuudkaante van de Vaort langes ligt pattekelier eigendom west van de "Gezamenlijke Compagnons der Opsterlandsche en Ooststellingwerwer Veenen en Vaerten". In 1832 wodde de Witte Wiek pattekelier eigendom van de "arven", de naokommelings van ni'jsnuumde Augustinus Lycklama à Nijeholt die in 1789 wegraekt was.

BESLUUT

De oplettende lezer zal opvalen wezen, dawwe et in et veurofgaonde niet had hebben over de hoeken grond waor in 1832 et bouwlaand was, de Ooster(se) en Wester es. Liekemin hewwe et had over Aekinge en Terwissche. En dat gefit dan ok de beparking an, zodawwe veurzichtig wezen moeten om konklusies te trekken. Awwe de twie kaorties: Hoog-Appelsche in 1832, Binnen-eigeners en Buten-eigeners naost mekeer leggen, dan zowwe zeggen kunnen dat de eerste groep eigeners wat grootte angaot haost lieke vule

laand en boerderi'jen hadde as de twiede groep.

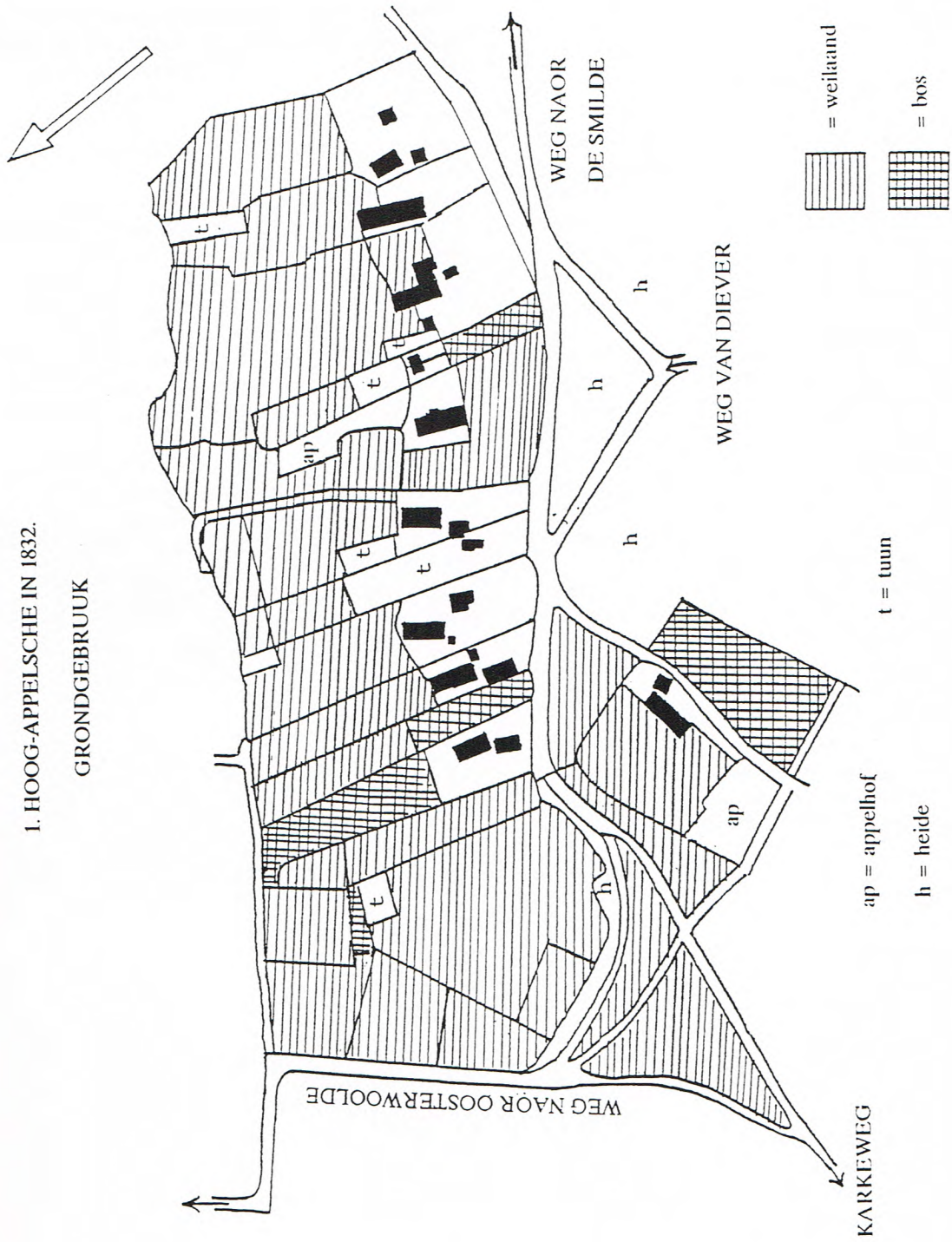
Bekieken we de kaorties waor de eigenommen van de binnen- en buten-eigeners binnen et grondgebied: Tussen Vaort en "Hoog-Appelsche" in 1832 weergeven binnen, dan zien we dat daor de binnen-eigeners veeruit in de meerderhied weren.

In beide gevallen gellen die konklusies allienig veur et in kaorte brochte grondgebied en dan ok nog veur een bepaold mement, ongeveer 1832! Kot veur en nao 1832 kun deur kope en verkope de eigendomsverholings hiel anders wodden wezen. Ok veur Aekinge, Terwissche en de bouwlanen op 'e Ooster(se) - en Wester es hebben misschien wel hiel aandere eigendomsverholings gullen.

Wi'j hebben oons naodrokkelik beparken wild tot de grondgebieden "Hoog-Appelsche" en Tussen Vaort en "Hoog-Appelsche" en zien laoten wild hoe anders die gebieden, daor now de Boerestreek en et rekreaosie-komplex et pretpark "Duinenzathe" en et woongebied van de "Steegden" binnen, d'r in 1832 uutzaggen.

I. HOOG-APPELSCHE IN 1832.

GRONDGEBRUUK

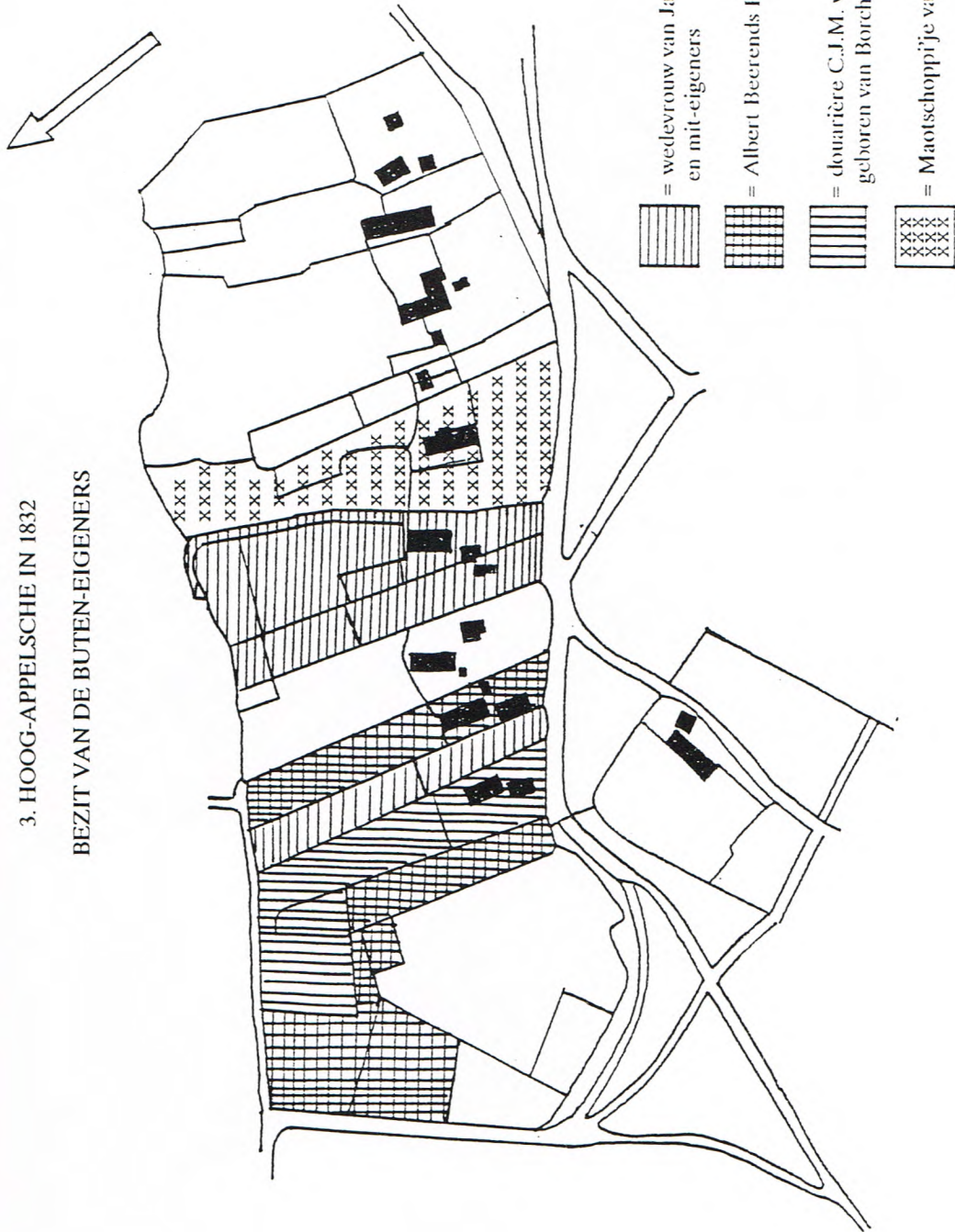

2. HOOG-APPELSCHIE IN 1832
BEZIT VAN DE BINNEN-EIGENERS

3. HOOG-APPELSCHIE IN 1832

BEZIT VAN DE BUTEN-EIGENERS

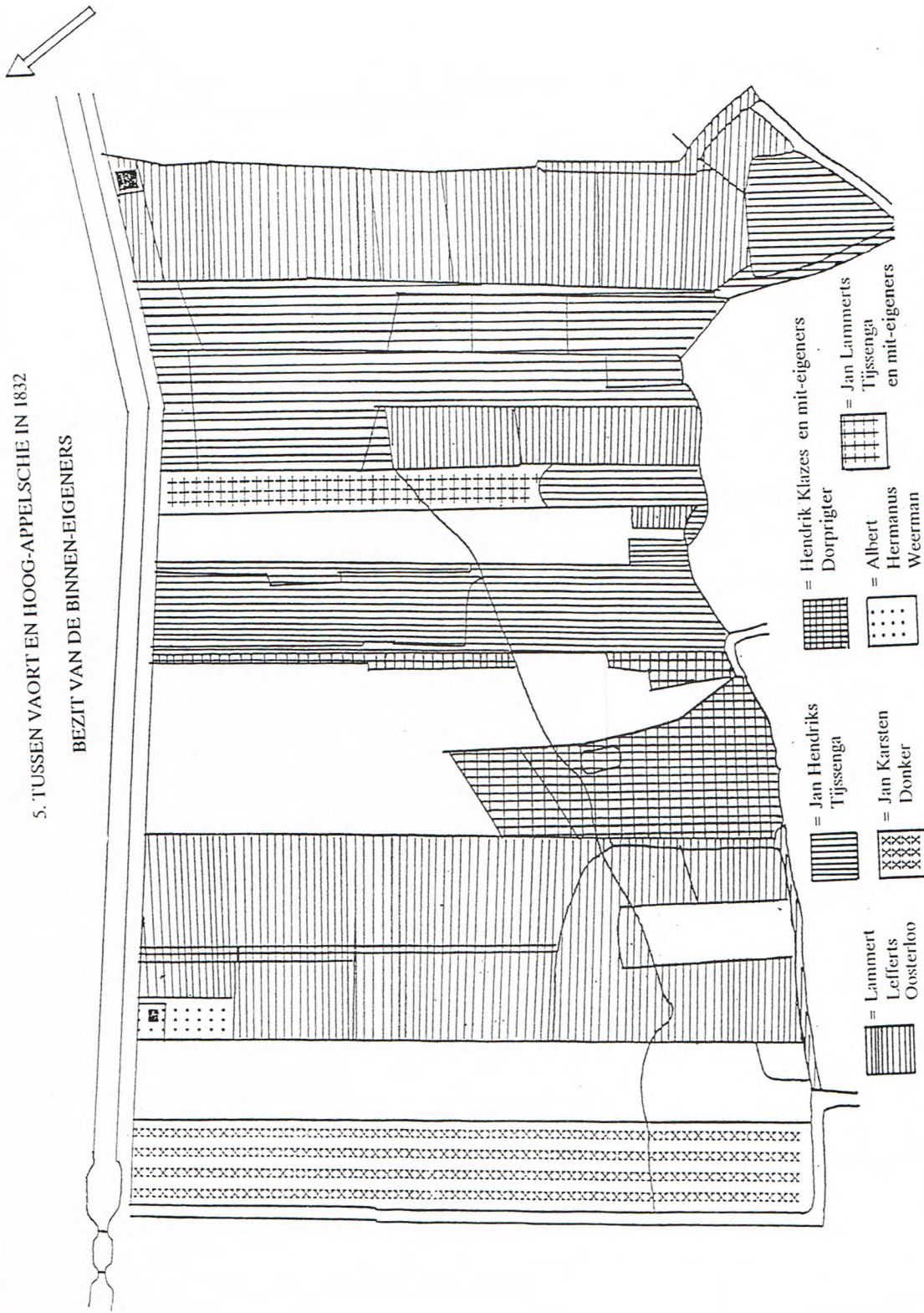

4. TUSSEN VAORT EN HOOG-APPELSCHIE IN 1832

GRONDGEBRUIK

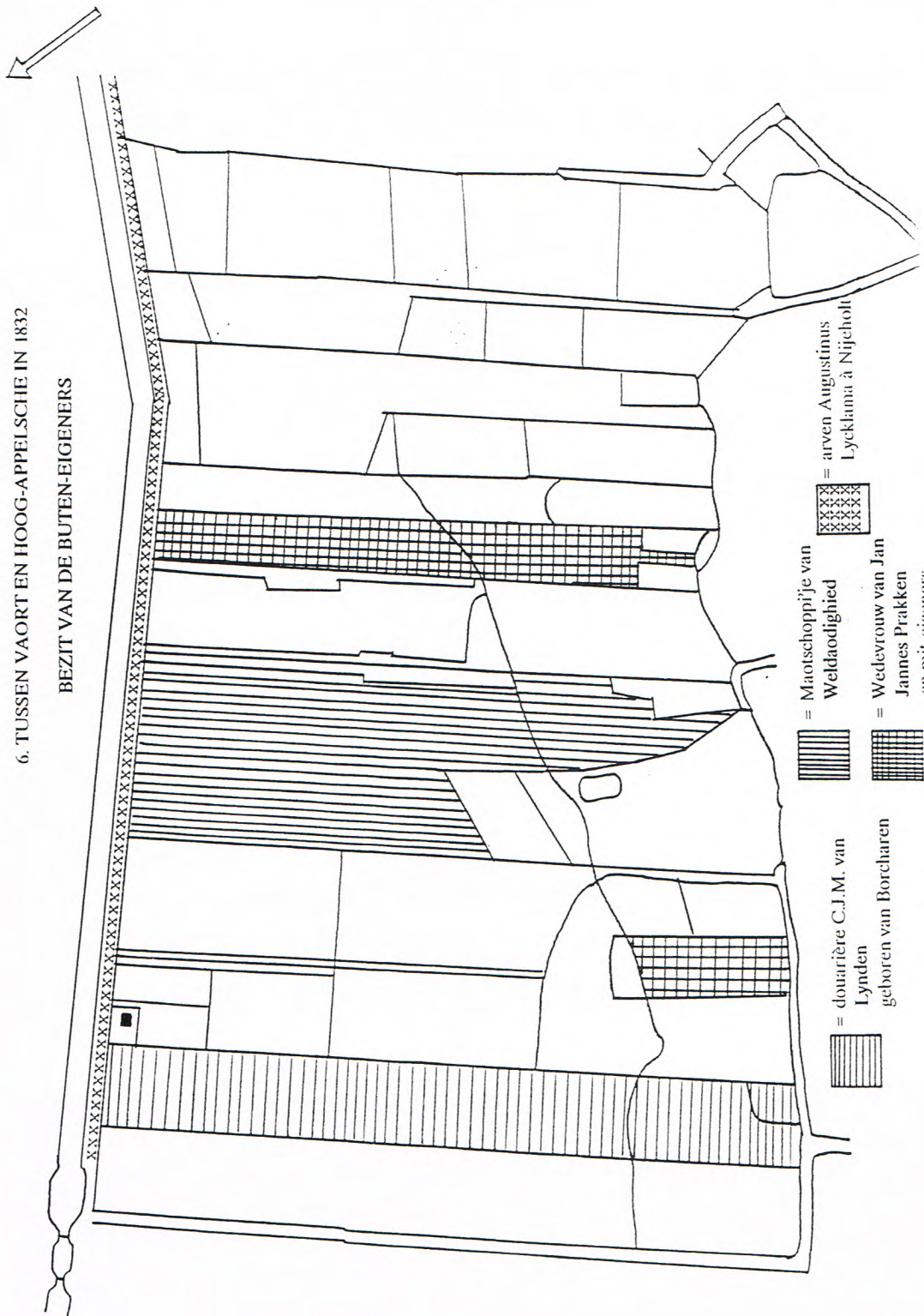

5. TUSSEN VAORT EN HOOG-APPELSCHIE IN 1832
 BEZIT VAN DE BINNEN-EIGENERS

6. TUSSEN VAORT EN HOOG-APPELSCHIE IN 1832

BEZIT VAN DE BUTEN-EIGENERS

- = Maatschappij van Weldaodighied
- = Wedevrouw van Jan Jannes Prakken en mit-eigeners
- = arven Augustinus Lycklama à Nijeholt
- = douarière C.J.M. van Lynden geboren van Borcharen

WAT IS D'R NOW STELLINGWARFSE AS 'N STELLINGWARVER BAANK?

De Coöperatieve Veurschotbaank. Een typisch Stellingwarver baank.

Mit vestigings in Berkoop en Noordwoolde.

Een kleine baank dus, mar wel mit grote prestaosies.

Kiek mar es naor oonze rentetarieven.

Of naor oonze hypotheken.

Die kun mit glaans elke vergelieking deurstaan.

Mar niet allieend op financiesel gebied het de Veurschotbaank
grote veurdielen.

Ok op et persoonlike vlak staan wi'j oons mannegien/vrouwgien.

Bi'j oons hebben klaanten een naeme en kriegen alle andacht
die ze verdienen.

Mar zeg now zels, zo heurt et toch ok in de Stellingwarven?

De Veurschotbaank.

Een kleine baank, mit een compleet dienstepakket.

Van Supersperen tot Hypotheek,

van Verzekering tot Rekening Couraant.

En butendat: De baank die jow tael praot...

DE VEURSCHOTBAANK, DE STELLINGWARFSTE BAANK VAN DE STELLINGWARVEN

Coöperatieve Voorschotbank B.A.

Willinge Prinsstraote 10
Postbusse 1
8420 AA Berkoop
Till. 05164-1441

Heufdstraote Oost 6
Postbusse 101
8390 AC Noordwoolde
Till. 05613-2825